

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –
2012 – Volume 21, Issue 2, pp. 91–93
URN:NBN:NL:UI:10-1-113120

ISSN: 1876-8830
URL: <http://www.journalsi.org>
Publisher: Igitur publishing,
in cooperation with Utrecht University of
Applied Sciences, Faculty of Society and Law
Copyright: this work has been published under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No
Derivative Works 3.0 Netherlands License

Joop Berding en Toby Witte (red.). **Opgroeien in
Rotterdam. Tegendraads onderzoek in een grote
stad.** Antwerpen; Apeldoorn: Garant,
2011, 216 p., € 26,90.
ISBN 9789044128598

BOOKS

GER TILLEKENS

---

ger.tillekens@inter.nl.net

Ruim 200 pagina's telt de bundel die Ton Notten meekreeg bij zijn afscheid als lector bij kenniskring *Opgroeien in de Stad* (KOS) aan de Hogeschool Rotterdam, een functie die hij bijna tien jaar vervulde. Binnen zijn vakgebied verdedigde Notten altijd met verve een aantal uitgesproken ideeën, die hij zo'n zeven jaar geleden samenvatte in het boek "Overleven in de stad" (2004). Hij introduceerde daar het begrip *urban education* als een integraal andragogisch perspectief op de jeugdopvoeding. Rond dat concept vertellen enkele van zijn collega's en

medewerkers in de afscheidsbundel nu het "verhaal" van hun onderzoek. Die verhalen vallen alle onder de noemer van het zogeheten praktijkonderzoek: onderzoek, dat niet gericht is op theorievorming, maar op – zo luidt de formulering in het boek – het "helpen doordenken van de vragen en problemen die praktijkmensen dagelijks op de werkvloer tegenkomen". Het is het soort onderzoek dat vroeger onder meer werd verricht door universitaire wetenschapswinkels, en dat inmiddels het exclusieve terrein lijkt van de hogescholen.

BOOKS

In de tijd van Notten's lectoraat zijn er in Rotterdam zo'n zestig van die onderzoeken en dertig projecten uitgevoerd. Het boek biedt daarvan een staalkaart en tegelijk een goede gelegenheid om eens te kijken wat dit type onderzoek oplevert. Eerlijk gezegd stelt het resultaat, althans gemeten naar de verwachtingen die Notten's eerdere publicatie wekte, enigszins teleur. Waar Notten met het concept urban education de professionele grenzen tussen de opvoeding binnen gezin en wijk, in het onderwijs en in de welzijnssector wilde overschrijden, vormen deze in de bundel toch de basis van de indeling. De negen projecten worden in het boek in drietallen keurig geordend onder de noemers "wijkniveau", "welzijn" en "onderwijs" en gaan deze grenzen ook niet te buiten. De projecten bieden daarnaast weinig inzicht in de specifieke situatie van Rotterdam en zijn allerminst, zoals de ondertitel van het boek met duidelijke trots meldt, tegendraads te noemen. Wie in het deel over opvoeding op wijkniveau iets verwacht te leren over wijkgebonden verschillen in opvoedingspatronen en daarmee samenhangende problemen in de stad, komt bedrogen uit. De projecten hebben eerder tot doel beleidsmakers adequate instrumenten te verschaffen om die kennis op te doen en up-to-date te houden. Zo schrijven Frans Spierings, Marina Meeuwisse en Sanneke de la Rie over wijk-monitoring; Odile Reuters over kenniscirculatie binnen innovatienetwerken; en Marina Meeuwisse over het gebruik van fotomateriaal als middel om zicht te houden

op de kwaliteit van de beleving van de stad. Onbedoeld lijken al deze projecten te illustreren hoe het beleid op wijkniveau in de grote stad vaak in zichzelf besloten raakt in een ronddraaiende cirkel van woorden en activiteiten, bedoeld om tot de kernproblemen door te dringen maar zonder die echter ooit te raken. Meer houvast bieden de projecten rond het thema welzijn. Deze sectie opent met een bijdrage van Elizabeth van Twist, Szabinka Dudevszky en Sandra Lohman. Het is een van de leukere artikelen in deze bundel, dat middels een aantal open interviews een inzichtje biedt in de wederzijdse beeldvorming en interactie tussen tienermoeders en ambtelijke instanties. Inzichtelijk is ook het volgende artikel, waarin Anne Kooiman op grond van case-studies laat zien hoe gezinscoaches een noodzakelijke vertrouwensbasis kunnen leggen voor hulp bij opvoedingsproblemen. Met deze artikelen lijkt de bundel op dreef te komen, maar in de volgende bijdrage verliest Mariëtte Lusse zich echter helaas weer in algemeenheden over de wijze waarop hbo-onderzoek kan bijdragen aan de verbetering van de beroepspraktijk. De reeks artikelen over het thema onderwijs opent met een beschrijving door Wouter Pols van de dagelijkse gang van zaken op een brede school. Hoewel informatief, blijft zijn verhaal wel erg dicht steken bij het vertoog dat brede scholen graag over zichzelf afsteken en waarin willekeurige schoolactiviteiten soms al te gemakkelijk in dienst worden gesteld van het opwekken van wat Bourdieu ooit bestempelde als de typische onderwijsbevlogenheid van de

middenklasse. Informatief is ook de analyse van Rosa Rodrigues van het sociale en culturele kapitaal van een drietal heel verschillende Rotterdamse jongeren. Maar, ook hier wordt het de lezer zelf overgelaten om op grond van de geboden beschrijving meer inhoudelijke conclusies trekken. Leonie le Sage en Margriet Clement bespreken tot slot de resultaten van een project rond de mentoring van vmbo-leerlingen in het kader van de bestrijding van schooluitval, waarvan enkele positieve zij het vooralsnog geringe effecten worden gesignaleerd. Deze sectie en daarmee ook het boek sluiten af met een feestrede van Joop Berding over Ton Notten en de masteropleiding Pedagogiek/Urban Education aan de Hogeschool Rotterdam zelf. Dat is niet alles wat deze bundel te bieden heeft. Drie bijdragen bleven nog ongenoemd. De eerste is het openingsartikel van Ton Notten zelf, die op zijn kenmerkende associatieve en opiniërende wijze de balans opmaakt van alle beleidsdrukte rond de jeugd. De twee andere bijdragen zijn meer inleidende. In sneltreinvaart leidt Toby Witte de lezer door de historische veranderingen in de sociale problematiek en het beleid binnen Rotterdam. De halteplaatsen worden met herkenbare trefwoorden aangegeven: Arm Rotterdam, Gehavend Rotterdam, Sanerend Rotterdam, Verkleurend Rotterdam, en dan via Nieuw Rotterdam naar Veilig Rotterdam. Deze reis biedt een interessant overzicht van de veranderingen, maar blijft in de snelheid helaas vaak aan de oppervlakte steken. De “verkleuring” van de stad wordt in de tekst bijvoorbeeld simpel

geduid als een veranderende demografische samenstelling van de stadsbevolking en niet in sociologische zin als een proces van etnicisering, een dubbelzinnig economisch, sociaal en cultureel proces waarin nieuwe praktijken van differentiatie vorm krijgen. Op vergelijkbare wijze, zij het minder goed navolgbaar, stelt Rob Arnoldus een aantal markeringspunten in het denken over de verzorgingsstaat aan de orde. Als feestbundel valt dit boek zonder meer geslaagd te noemen. Het laat goed zien wat er op en rond een lectoraat zoals dit aan ideeënvorming en onderzoek op dit moment gebeurt en op welke manier een inspirerende lector daarbij sturend kan optreden. Als een onderzoeksmatig overzicht van wat opgroeien in Rotterdam betekent, schiet de bundel echter duidelijk tekort. Daarvoor zijn de gepresenteerde projecten doorgaans te weinig theoretisch geïnformeerd, te beleidsvolgend en soms ronduit oppervlakkig te noemen. Volgroei is het onderzoek naar urban education aan de Hogeschool, zo kunnen we daarmee concluderen, nog lang niet. Maar, aanzetten en aanknopingspunten biedt de bundel zeker wel. Zo laat met name Witte zien dat een op een specifieke stad toegespitste, historiserende theorie van verzorgingsstaat een geschikt kader biedt voor onderzoeksprogrammering. Ook tonen een aantal projecten, in het bijzonder op het vlak van welzijn en onderwijs, dat de kenniskring het nodige onderzoekspotentieel in huis heeft. Gezien de hoogte waarop Notten zijn lat legde, kan hij daarmee tevreden op zijn medewerkers en studenten terug kijken.